

Ján Botík, *Etnická história Slovenska. K problematike etnicity, etnickej identity, multietnického Slovenska a zahraničných Slovákov*

Filozofická fakulta Univerzity Konštantina Filozofa v Nitre
Slovenské národné múzeum Bratislava – Martin
Archeologický ústav SAV Nitra
Lúč – vydavateľské družstvo, Bratislava, 2007, 1-231.

Аутор ове репрезентативне монографије – Јан Ботик (Ján Botík) – један је од водећих словачких етнолога и професор на Катедри за етнологију и етномузикологију Филозофског факултета Универзитета Константина Филозофа у словачком граду Нитра. Књига је настала у реализацији званичног пројекта ВЕГА: „Етничка историја Словачке – етнокултурни развој у светлу друштвено-научних спознаја“, уз подршку Истраживачког центра најстарије историје Средњег Подунавља. У њу су уграђене свеколике ауторове способности у зрелој фази научног стваралаштва: ерудиција и инвенција дугогодишњег истраживача и аналитичара, те искуство педагога и културолога. Тако је настала ова синтетичка и веома језгровита студија, која може служити и као универзитетски уџбеник и као енциклопедијски приручник.

Сам аутор је у *Уводу* дао напомене које се тичу структуре и садржаја књиге. Он упозорава на то да се у савременом стању науке расправљање о проблематици етничке историје и етничког идентитета не да ограничити на једну од дисциплина друштвених наука. Овом проблематиком залази се у тумачење друштвено-политичког процеса хиљадугодишњег трајања, а у његовом зачетку – подсећа аутор – тек су положене историјске основе многих европских народа и држава. Стога разумевање тога процеса захтева ослањање на најразличитије изворе: писане, материјалне, иконографске,

уметничке, фолклорне, демографске и друге. Стручњаци из појединих дисциплина могу осветлити само неке од аспеката тога слојевитог и сложеног процеса. Из тих разлога је приступ етничкој историји Словачке морао бити интердисциплинаран, уз коришћење резултата које је словачка наука стекла у сфери историографије, археологије, етнологије, фолклористике, лингвистике, социологије, психологије, политикологије, демографије, историје уметности и других научних дисциплина. Монографија је ипак конципирана – како истиче аутор – с етнолошких методолошких полазишта, али је из њеног интердисциплинарног карактера произишао „арсенал“ обрађених појмова и коришћених термина. Аутор такође наглашава да слику етничке историје Словачке није конципирао етноцентрички и изолационистички, према историји већинског етника или државотворнога народа – Словака. Та слика је стварана применом комбинованих етничких и територијалних принципа анализе и обраде. Утолико ова слика обухвата и друге етникуме у Словачкој – Мађаре, Немце, Русине, Роме и друге, али су у њу укључени и Словаци у дијаспори.

Књига има четири дела: I. *Основни појмови теорије етницитета и етничког идентитета* (стр. 6-17) ; II. *Етничка слика Словачке* (стр. 18-33); III. *Мултиетничка Словачка и њена културна разноврсност* (34-175); IV. *Словаци у дијаспори* (176-212. Поред тога, књига има садржајан *Увод* (стр. 4-

5), кратке *Заључке* (стр. 213) и опсежну *Литературу* (стр. 214-228). Књига је штампана у високој техници, а снабдевена је мноштвом фотографија, цртежа и карата, што на изванредан начин документује и илуструје садржај текста.

Први део књиге посвећен је основним појмовима теорије етницитета и етничког идентитета: концепција народа и етничког/народног идентитета; етницитет, етничка заједница и етнички идентитет; језик и култура као атрибути етницитета и идентитета; етноним, етноцентризам, етнички стереотипи и предрасуде; социјално/колективно памћење, етнички/народни симболи и митови; процесуалност етницитета и етничког идентитета.

У другом делу књиге сумиране су историјске етапе развоја Словачке: насељавање и устаљивање Словена у карпатско-дунавској котлини; продор старих Угара и настанак мађарске државе; ситуација на територији Словачке у средњем и новом веку; настанак Чехословачке и савремене Републике Словачке.

Најобимнији и најразуђенији је трећи део, који обухвата око 60% укупног текста књиге. Има чак десет одељака, у којима се говори о

етничким заједницама у Словачкој, а то су: Словаци, Мађари, Немци, Јевреји, Русини и Украјинци, Роми, Хрвати, Срби, Бугари и Чеси. Ови одељци немају истоветну структуру јер аутор осветљава битне одреднице ових заједница и њиховог обитавања на територији Словачке. Тако се добија мозаична етничка слика Словачке у прошлости и садашњости, а серијом драгоцених етничких карата пропраћене су различите епохе. Инвентивно и веома прецизно дати су подаци о досељавању, животу и одликама Срба, Хрвата и Бугара на територији Словачке.

Четврти део књиге осветљава живот и судбину Словака у дијаспори, и то како у „Доњој земљи“ (Мађарска, Румунија, Србија [Војводина], Хрватска [Славонија] и Бугарска), тако и у прекоокеанским земљама (САД, Канада, Аргентина). Обрађена су и најважнија питања реемиграције Словака, и проблеми који у вези с тим настају.

Својим одликама, монографија Јана Ботика заслужује пуну пажњу и наших етнолога, историчара, културолога и словакиста, а за њено ваљано и трајно коришћење у српској средини било би неопходно имати и њен превод на српски језик.

Милош Луковић

Слике прожимања

Драгана Радојичић, *Слике из Боке*, Етнографски институт САНУ, Београд 2008, меки повез, 1-170.

Заједничко културно наслеђе јужнословенских простора много се чешће током последњих деценија испостављало као елеменат разграничавања него, што би било логично и очекивано, као фактор мирољубивог и толе-

рантног суживота локалних заједница. Својатање историјског наслеђа постало је једна од примарних политичких стратегија стварања националних држава, чије су елите, све од реда, са својеврсним цинизмом гледале и на